

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A. K.
przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 lipca 2024 r.,
wniosku pełnomocnika odwołującej się z dnia 6 lutego 2024 r. o wyłączenie od
rozpoznania sprawy II USKP 128/23 SSN Leszka Bieleckiego,

**1. stwierdza, że czynność dokonana w dniu 21 marca 2024 r.
w przedmiocie wyłączenia sędziego od rozpoznania skargi
kasacyjnej Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
nie jest orzeczeniem Sądu Najwyższego w rozumieniu art. 52
k.p.c. i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP,**

**2. wyłącza sędziego Sądu Najwyższego Leszka Bieleckiego od
rozpoznania sprawy II USKP 128/23.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 21 marca 2024 r. Sąd Najwyższy w osobie sędziego Sądu
Najwyższego Jarosława Sobutki oddalił wniosek pełnomocnika odwołującej się A. K.

o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Leszka Bieleckiego od rozpoznania sprawy II USKP 128/23.

W dniu 10 kwietnia 2024 r. wpłynął ponowny wniosek pełnomocnika A. K. o wyłączenie SSN Leszka Bieleckiego od rozpoznania sprawy II USKP 128/23, oparty na tych samych przesłankach co poprzedni wniosek.

Sędzia Jarosław Sobutka powołany został do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Wydanie postanowienia z 21 marca 2024 r. wpłynęło bezpośrednio na ukształtowanie składu sądu rozpoznającego skargę kasacyjną (sądu orzekającego w sprawie). Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. W świetle art. 8 ust. 2 Konstytucji, jej przepisy stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej. Sądy należące do organów władzy państwowej mają zatem obowiązek bezpośredniego stosowania art. 45 ust. 1 Konstytucji. Oznacza to powinność dokonywania z urzędu oceny, czy sąd orzekający w sprawie jest sądem, o którym mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Stanowi to dla stron postępowania ustrojową gwarancję prawa do rzetelnego procesu sądowego. Zagwarantowane w Konstytucji prawo do sądu nie może być bowiem rozumiane jedynie jako prawo do rozpoznania sprawy przez sąd właściwy rzeczowo, miejscowo i funkcjonalnie. Obejmuje ono również prawo do rozpoznania sprawy przez sąd, który orzeka we właściwym składzie (zob. uzasadnienie uchwał Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2019 r., III UZP 10/19 (OSNP 2020 nr 6, poz. 58) i z 16 lutego 2021 r., III CZP 9/20, OSNC-ZD 2022 nr 1, poz. 9). Regulacja zawarta w art. 45 ust. 1 Konstytucji jest zbieżna z postanowieniami art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej - Karta Praw Podstawowych). W myśl tego przepisu, każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie, przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Tożsamą treść ma art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z

1993 r. Nr 61, poz. 284; dalej jako Konwencja). W orzecznictwie Trybunału III USKP 13/23 Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz) zostało utrwalone stanowisko, że pojęcie sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych i art. 6 Konwencji odnosi się do składu sądu orzekającego. Z treści tych przepisów w orzecznictwie TSUE wyprowadzono obowiązek dokonywania przez sąd z urzędu kontroli, czy jego skład spełnia wymogi sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, gdyż jest to konieczne w kontekście zaufania, które sądy społeczeństwa demokratycznego muszą wzbudzać u jednostki (wyrok TSUE z 26 marca 2020 r., w połączonych sprawach E. Simpson przeciwko Radzie Unii, C-542/18 i HG przeciwko Komisji Europejskiej C-543/18, EU:C:2020:232). Orzekanie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy stanowi podstawę prawa do rzetelnego procesu, które należy do praw podstawowych jednostki. Nakłada to na każdy sąd obowiązek zbadania, czy w konkretnej sprawie jego skład gwarantuje stronom postępowania realizację prawa do rzetelnego procesu. W każdym przypadku, w którym skład sądu poweźmie uzasadnioną wątpliwość w tym zakresie, konieczne jest stwierdzenie, że rozpoznanie sprawy przez ten skład nie naruszy prawa stron do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezawisły sąd spełniający jednocześnie wymogi sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy.

W rozpoznawanej sprawie było oczywiste, że postanowienie z 21 marca 2024 r. w przedmiocie wyłączenia jednego z członków składu zapadło w warunkach nieważności postępowania. Postanowienie to zostało bowiem wydane w składzie jednoosobowym przez osobę powołaną do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego w okolicznościach, których dotyczy uchwała składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020 nr 4, poz. 34), w której Sąd Najwyższy stwierdził, że sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi między innymi wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Powyższa uchwała stanowi zasadę prawną (art. 87 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904, dalej - ustawa o Sądzie Najwyższym) i zachowuje moc wiążącą każdy skład Sądu Najwyższego pomimo wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61). Sąd Najwyższy podziela w tym zakresie argumentację przytoczoną w szczególności w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNKW 2022 nr 6, poz. 22), uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 (OSNP 2022 nr 10, poz. 95) oraz w wyrokach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 22 lipca 2021 r., nr 43447/19, Reczkowicz przeciwko Polsce, z 8 listopada 2021 r., nr 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce i z 3 lutego 2022 r., nr 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce. Z utrwalonego orzecznictwa TSUE wynika, że zgodnie z art. 52 ust. 3 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie, w jakim Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w Konwencji, ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez Konwencję. Artykuł 47 akapit pierwszy i drugi Karty stanowią odpowiednik art. 6 ust. 1 Konwencji, a poziom ochrony przewidziany w art. 47 akapit drugi Karty Praw Podstawowych nie może być niższy niż gwarantowany przez art. 6 ust. 1 Konwencji (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz C.P. i D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu, EU:C:2019:982 - pkt 117-118 i przytoczone tam orzecznictwo).

Z tych względów konieczne było dokonanie przez Sąd Najwyższy oceny, jakie znaczenie dla ukształtowania składu Sądu Najwyższego w rozpoznawanej sprawie ma wydanie przez Sąd Najwyższy postanowienia z 21 marca 2024 r. w jednoosobowym składzie, w którym zasiadała osoba powołana do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS utworzonej na podstawie przepisów ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. i stwierdzenia, że to powołanie nastąpiło z rażącym naruszeniem przepisów. TSUE w wyroku z 6 października 2021 r., C-487/19, postępowanie zainicjowane przez W.Ż., EU:C:2021:789, dokonał wykładni prawa Unii Europejskiej w sposób wiążący dla każdego sądu. Każdy sąd

państwa członkowskiego Unii Europejskiej ma zatem obowiązek stosowania prawa Unii zgodnie z tą wykładnią i z uwzględnieniem zasady pierwszeństwa prawa Unii. W powołanym wyżej wyroku TSUE przesądził, że powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego z rażącym naruszeniem podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania rozpatrywanego systemu sądownictwa może stanowić podstawę uznania za niebyłe postanowienia wydanego przez taką osobę, która zasiada w składzie jednoosobowym, jeżeli spełnione są dalsze warunki, o których mowa w tym wyroku. Sąd Najwyższy podziela w pełni argumentację przytoczoną w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. w szczególności postanowienie pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 2 września 2021 r., III CZP 11/21, LEX nr 3218295 (niepublikowane) i uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022/6/22). W orzeczeniach tych podkreślono, że sposób ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa na podstawie ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. spowodował, że udział tego organu w procedurze nominacyjnej wywołuje zasadnicze zastrzeżenia co do legalności działania tego organu. Jest to wynikiem wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa w sposób sprzeczny z uregulowaniem zawartym w art. 187 ust. 1 Konstytucji, a także dokonania wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa przed upływem kadencji dotychczasowych członków Krajowej Rady Sądownictwa, mimo że okres kadencji sędziów wybieranych do Krajowej Rady Sądownictwa określa Konstytucja. W orzecznictwie wskazano również, że obwieszenie Prezydenta RP o wolnych stanowiskach sędziowskich w Sądzie Najwyższym, na podstawie ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r., nie było prawidłowe, gdyż ta czynność, otwierająca procedurę nominacyjną, nie uzyskała kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów. Takie stanowisko wyraził także Naczelny Sąd Administracyjny w wyrokach z 6 marca 2021 r., II GOK 2/18 (LEX nr 3169817) i z 21 września 2021 r., II GOK 10/18 (LEX nr 3241781), stwierdzając, że obwieszczenia o wolnych stanowiskach sędziowskich w Sądzie Najwyższym dokonane w 2018 r. wymagały kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów. Przepisy o wyłączeniu sędziego zawarte w Kodeksie postępowania cywilnego tworzą jedną z instytucji, których celem jest zagwarantowanie stronie postępowania prawa do bezstronnego sądu w rozumieniu

art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji i art. 47 Karty Praw Podstawowych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, LEX nr 3262183 i z 30 grudnia 2021 r., I CSK 197/20, LEX nr 3314923). Przepisy te określają podstawy wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy w przypadkach, gdy ze względu na przedmiot postępowania albo relację wobec stron postępowania udział sędziego w rozpoznaniu sprawy może wzbudzać uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności. Zatem w rozpoznawanej sprawie stwierdzenie, czy skład sądu orzekającego stanowi sąd niezawisły i bezstronny oraz zapewniający jednostkom prawo do sądu w znaczeniu konstytucyjnym, a także zapewniający jednostkom skuteczną ochronę prawną w dziedzinie objętej prawem Unii Europejskiej (niniejsza sprawa dotyczy obniżenia świadczenia emerytalnego i renty inwalidzkiej, czyli praw majątkowych stanowiących mienie w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji – zob. wyrok ETPC z 15 września 2009 r., Moskal przeciwko Polsce, skarga nr 10373/05), było uzależnione od wyniku oceny, czy postanowienie z 21 marca 2024 r., uwzględniając stopień jego wadliwości, mogło ukształtować skład sądu odpowiadający tym standardom. W ocenie Sądu orzekającego, taka ocena może być uzasadniona jedynie wówczas, gdy sąd, który orzekał w przedmiocie wyłączenia sędziego jest także sądem niezawisłym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy. Jak wyżej wskazano, tego standardu nie spełniał sąd w składzie, w którym zostało wydane postanowienie z 21 marca 2024 r. Już samo wydanie tego postanowienia w warunkach nieważności postępowania, co mogło być oczywiste także dla stron postępowania z uwagi na treść uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., uzasadnia stwierdzenie, że w przekonaniu jednostek mogła powstać wątpliwość, czy skład sądu orzekającego, ukształtowany przez postanowienie z 21 marca 2024 r., stanowi sąd bezstronny i niezawisły w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Przyczyny nieważności postępowania są bowiem związane z najpoważniejszymi naruszeniami przepisów postępowania lub przepisów o charakterze ustrojowym. Z tego względu w postępowaniu cywilnym obowiązuje zasada nakazująca uwzględnienie nieważności postępowania z urzędu. Nakłada to na każdy sąd obowiązek podejmowania czynności zapobiegających nieważności postępowania. Sędzia tworzący skład sądu nie może orzekać świadomie w

warunkach nieważności postępowania, narażając strony tego postępowania na negatywne konsekwencje wydania wadliwego orzeczenia sądowego. Z tego względu przepisy postępowania wykładane w zgodzie z art. 45 ust. 1 Konstytucji, przy uwzględnieniu wyrażonych w Konstytucji zasad, a w szczególności zasady, że Rzeczypospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, nie mogą uzasadniać pominięcia przez sąd orzekający oceny skutków orzeczenia wydanego w warunkach nieważności postępowania także wówczas, gdy stwierdzenie nieważności postępowania nie jest związane z rozpoznawaniem takich środków jak apelacja (art. 378 k.p.c.) lub skarga kasacyjna (art. 398¹³ k.p.c.), a istnieje możliwość uniknięcia skutków nieważności postępowania. Jest to konieczne w sytuacji, w której można stwierdzić, że sąd wydał orzeczenie w warunkach nieważności postępowania, mając tego świadomość. Dokonywanie czynności jurysdykcyjnych w takich warunkach godzi bowiem w powagę władzy sądowniczej i powoduje kwalifikowaną wadliwość wydanego orzeczenia. Nie powinno budzić wątpliwości, że nie może ukształtować składu sądu, który jest sądem bezstronnym, niezawisłym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych i art. 6 Konwencji, orzeczenie w przedmiocie wyłączenia sędziego, którego wadliwość powoduje, że nie wywołuje ono skutków prawnych i stwarza jedynie pozór orzeczenia sądowego. Należy jednocześnie uwzględnić, że przepisy regulujące postępowanie w sprawach cywilnych nie przewidują dla stron postępowania środka prawnego, za pomocą którego jest możliwe skuteczne zakwestionowanie postanowienia w przedmiocie wyłączenia sędziego wydanego przez Sąd Najwyższy. Artykuł 53¹ k.p.c. wyłącza natomiast możliwość skutecznego złożenia wniosku o wyłączenie sędziego w oparciu o te same okoliczności, które wcześniej były już przedmiotem oceny sądu. W tej sytuacji utrzymanie fikcji związania skutkami postanowienia z 21 marca 2024 r. oznaczałoby - z uwagi na przedstawione wyżej przyczyny jego wadliwości - stworzenie zagrożenia dla osiągnięcia skutku, do którego powinno doprowadzić rozstrzygnięcie w przedmiocie wyłączenia sędziego. Tym skutkiem powinno być takie ukształtowanie składu sądu orzekającego, aby w przekonaniu jednostek skład sądu mógł im zapewniać skuteczną ochronę prawną. Biorąc pod uwagę, że Sąd Najwyższy rozpoznający skargę kasacyjną jest zobowiązany, jako organ państwa członkowskiego Unii

Europejskiej, do zapewnienia skuteczności prawa Unii Europejskiej, co wskazał wielokrotnie TSUE (zob. pkt 156-159 wyroku TSUE z 6 października 2021 r., C-487/19 i powołane tam orzecznictwo) należało stwierdzić, że postanowienie z 13 marca 2024 r. jest orzeczeniem nieistniejącym w sensie prawnym (postanowieniem uznanym za niebyłe zgodnie z treścią wyroku TSUE z 6 października 2021 r.). Przyjęte wyżej stanowisko nie pozostaje w sprzeczności z przepisami prawa krajowego. W judykaturze i doktrynie prawa uznano, że nie jest wyłączona możliwość uznania orzeczenia sądowego za nieistniejące w znaczeniu prawnoprocesowym. W literaturze stwierdzono, że orzeczenie sądowe, jako akt prawnoprocesowy, może być uznane za orzeczenie nieistniejące z uwagi na brak określonego elementu konstytutywnego. Jego brak oznacza kwalifikowaną wadę orzeczenia, której istnienie powoduje, że orzeczenie nieistniejące stanowi jedynie pozór działalności jurysdykcyjnej sądu i tym samym nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Do tego rodzaju wad zaliczono np. wyrok, którego sentencji nie podpisał skład sądu (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 26 września 2000 r., III CZP 29/20, OSNC 2021 nr 11, poz. 73). W judykaturze i doktrynie przeważa stanowisko, że orzeczenie, które nie istnieje w znaczeniu prawnoprocesowym, nie może być przedmiotem zaskarżenia. Uzasadnia to pogląd, że nieistnienie orzeczenia sąd musi uwzględniać w każdym stanie i stadium sprawy, w której takie orzeczenie zostało wydane, a także, w formie zarzutów, we wszystkich innych sprawach. Podkreśla się, że istnieje konieczność stwierdzenia przez sąd nieistnienia orzeczenia, przy każdej procesowej sposobności, która powstaje w toku prowadzonego postępowania.

Konsekwencją uznania przez Sąd Najwyższy postanowienia z 21 marca 2024 r. za nieistniejące jest konieczność rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Leszka Bieleckiego. Oceniając merytorycznie ten wniosek, należy stwierdzić, że sędzia Sądu Najwyższego Leszek Bielecki został powołany do pełnienia urzędu na tym stanowisku na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co uzasadnia wyłączenie go od rozpoznawania sprawy II USKP 128/23 z przyczyn wskazanych wyżej, tj. mając na względzie, że: Po pierwsze, w uchwale składu

połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, przesądzono, że udział osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw prowadzi w każdym przypadku do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczności składu tego sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Dosłownie teza powołanej uchwały Sądu Najwyższego w części dotyczącej sędziów Sądu Najwyższego ma treść: „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw”. Uchwała składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 ze zm.), uzyskała *ex lege* z chwilą jej podjęcia moc zasady prawnej, co powoduje, że każdy skład orzekający Sądu Najwyższego, w tym także skład jednoosobowy, jest nią związany. Zatem nie można przyjąć odmiennej interpretacji przepisu wyłożonego w tej uchwale dopóty, dopóki nie nastąpi odstępienie o zasady prawnej przez odpowiedni powiększony skład Sądu Najwyższego. Po drugie, nie ma podstaw do przyjęcia, że skutki wynikające z powołanej uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego zostały zniwelowane orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61), co w ostatnim czasie wyjaśnił Sąd Najwyższy (uzasadnienie uchwały z 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, LEX nr 3329817). Nietrafny jest więc pogląd (por. uzasadnienie postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 2022 r., V KB 10/22, LEX nr 3431721) o związaniu Sądu Najwyższego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20. Wiążącego charakteru nie mają także wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 14 lipca 2021 r., P 7/20 (OTK-A 2021, poz. 49); z dnia 7 października 2021 r., K 3/21 (OTK-A 2022,

poz. 65) oraz z 10 marca 2022 r., K 7/21 (OTK-A 2022, poz. 24). Wyroki te należy kwalifikować jako orzeczenia negatywne, pozornie zakresowe - interpretacyjne (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 28 listopada 2017 r., III PZ 11/17, OSNP 2018 nr 7, poz. 93 oraz przywołana w nim literatura), niepowodujące utraty mocy obowiązującej przepisów, które nie wiążą niezawisłych sądów, w szczególności Sądu Najwyższego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2009 r., zasada prawna, III PZP 2/09, OSNP 2010 nr 9-10, poz. 106 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2010 r., IV CO 37/09, OSNC 2010 nr 12, poz. 166; Przegląd Sejmowy 2011 nr 2, s. 179). Po trzecie, w pełni aktualne jest wobec powyższego jednolite orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym przesądzono, że orzekanie przez osoby powołane do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. stanowi naruszenie prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (por. wyrok Wielkiej Izby ETPCz z 1 grudnia 2020 r., skarga nr 26374/18, Gudmundur Andri Astradsson przeciwko Islandii oraz wyroki ETPCz: z 22 lipca 2021 r., skarga nr 43447/19, Reczkowicz przeciwko Polsce, ECHR:2021:0722; z 8 listopada 2021 r., skargi nr 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce; z 3 lutego 2022 r., skarga nr 1469/20, Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, LEX nr 3301552 oraz z 16 czerwca 2022 r., skarga nr 39650/18, w sprawie Żurek przeciwko Polsce, ECHR:2022:0616). Po czwarte, podobne orzecznictwo przedstawia Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przyjmując, że złożenie wniosku o powołanie sędziego Sądu Najwyższego przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w składzie i trybie przewidzianym ustawą z 8 grudnia 2017 r. oznacza, że orzeczenia sądowe wydane z udziałem takiego sędziego stanowią naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji (por. wyroki Wielkiej Izby Trybunału Sprawiedliwości UE: z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, AK przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2019:982; z 6 października 2021 r. w sprawie C-487/19,

postępowanie zainicjowane przez W.Ż., EU:C:2021:798; z 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, A.B., C.D., E.F., G.H. i I.J. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2021:153, a w jego wykonaniu wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 6 maja 2021 r., II GOK 2/18, LEX nr 31698172687377 i wyroki tego Sądu, II GOK 3/18 do II GOK 20/18 oraz wyrok Sądu Najwyższego w 15 kwietnia 2021 r., III PSKP 13/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 11). Po piąte, z art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji i art. 47 Karty Praw Podstawowych UE wynika prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. Stąd wynika obowiązek państwa członkowskiego Unii Europejskiej i Rady Europy ukształtowania składu sądu nie tylko w zgodzie z prawem krajowym, lecz równocześnie w zgodzie ze standardem skutecznej ochrony sądowej, jaki wynika z Konwencji i prawa UE (doktryna *acte éclairé*). Unia Europejska nie ma kompetencji do samodzielnego kształtowania (narzucania) państwom członkowskim organizacji sądownictwa, lecz ma uprawnienie do oceny, czy sposób realizacji przez Państwo jego suwerennej kompetencji odpowiada standardom unijnym (zob. D. Miąsik: System Prawa Unii Europejskiej, Tom 2, Zasady i prawa podstawowe, Warszawa 2022, s. 478-479 i tam podana literatura). Po szóste, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono słuszne poglądy, że w razie wystąpienia ryzyka nieprawidłowej obsady sądu należy podjąć wszelkie środki zapobiegające, a jednym z nich jest instytucja wyłączenia sędziego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 czerwca 2022 r., V KO 43/22, III USKP 13/23, LEX nr 3375645; z 23 czerwca 2022 r., II KO 48/22, LEX nr 3370369; z 28 lipca 2022 r., V KO 69/22, LEX nr 3375652; z 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, LEX nr 3262183). Naruszenie tych standardów może doprowadzić do odpowiedzialności odszkodowawczej państwa (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022 nr 6, poz. 22), a tego typu konsekwencji należy unikać (por. także: postanowienia Sądu Najwyższego: z 25 sierpnia 2022 r., II PUB 2/22, LEX nr 3411745; z 6 września 2022 r., II KK 44/21, LEX nr 3416465; z 16 września 2022 r., III KK 339/22; LEX nr 3485808, z 28 września 2022 r., IV KK 333/22, OZNK 2023 nr 5-6, poz. 23 i V KK 485/21, LEX nr 3490555 oraz z 14 października 2022 r., III KK 348/22, LEX nr 3513042, V KB 6/22). Po siódme, osoba powołana na urząd sędziego Sądu

Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z 8 grudnia 2017 r. podlega wyłączeniu z mocy samej ustawy na podstawie art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c., jako że przystępując do orzekania, musi na samym wstępie postępowania - a także w jego toku - poddać (poddawać) ocenie poprawność i legalność stosunku prawnoprocesowego (publicznoprawnego) wiążącego go ze stronami oraz stosunku prawnoustrojowego, jakim łączy się z państwem, w którego imieniu orzeka. Pozostaje więc z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jej prawa lub obowiązki (tak trafnie w literaturze J. Gudowski: *Iudex impurus*. Wyłączenie z mocy samej ustawy sędziego objętego zarzutem wadliwego powołania lub przejścia na wyższe stanowisko sędziowskie, *Przegląd Sądowy* 2022 nr 5, s. 7-26). Niezbędność stwierdzenia wyłączenia sędziego z mocy ustawy jest niezależna od stopnia jego bezstronności wewnętrznej (jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu do jego przedmiotu), czy też niezależności zewnętrznej (praca w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła).

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ał]